

Bijlage bij Kamerbrief SZW VWS Moties taboe overgang

Samenvatting onderzoeken Panteia, RIVM en TNO

RIVM

Via het Lifelines onderzoek in Noord Nederland vulden meer dan 12 duizend werkende vrouwen tussen de 40 en 66 jaar een vragenlijst in, waarvan 8425 vrouwen in de overgang bleken (67%, peri- of postmenopauze). De resultaten laten zien dat veel werkende vrouwen van 40 jaar en ouder last hebben van overgangsklachten. Vooral vrouwen in de perimenopauze, de fase rondom de laatste menstruatie, geven aan last te hebben van overgangsklachten. Klachten waar werkende vrouwen in de overgang (heel) vaak last van hebben zijn niet alleen opvliegers en nachtelijk zweten. Naast deze bekende klachten gaat het ook om slaapstoornissen, spier- en gewrichtspijn en libidoverlies. Ruim 1 op de 3 werkende vrouwen in de overgang geeft aan dat zij door hun klachten hun werk minder goed kunnen doen. Van deze groep bespreekt minder dan de helft de klachten op het werk.

TNO

CBS en TNO hebben een vervolgmeting op de Nationale Enquête Arbeidsomstandigheden (NEA) uitgevoerd. Voor het onderzoek zijn in het vierde kwartaal van 2021 bijna 11.000 vrouwen van 40 tot 75 jaar benaderd die eerder aan de NEA 2020 hadden meegedaan. Er hebben 4.500 vrouwen deelgenomen die in 2021 nog steeds werknemer waren, waaronder ruim 700 met overgangsklachten. Uit het onderzoek blijkt dat jaarlijks substantiële aantallen werkende vrouwen dusdanig last hebben van overgangsklachten, dat dit hen hindert in het werk. Hoewel vrouwen hun klachten wel bespreken op het werk, doen zij dit vooral met collega's en beduidend minder met de leidinggevende of een arbo-professional. Er blijkt dan ook nog ruimte voor verbetering wat betreft de bespreekbaarheid op het werk, en het bieden van begrip en ondersteuning vanuit het werk.

Van de vrouwelijke werknemers in Nederland tussen 40 en 75 jaar is 16% in de overgang, dit betreft naar schatting 315.000 vrouwen. Van hen hebben 80% soms of regelmatig last van overgangsklachten, dit gaat om ongeveer 251.000 vrouwelijke werknemers. Bij 55% van de vrouwen in de overgang hebben de klachten invloed op het werk, dit gaat om 173.000 vrouwelijke werknemers. Circa 36% vindt dat zij minder goed functioneert op het werk door bijvoorbeeld pijnklachten, vermoeidheid of concentratieproblemen. Ook beleven zij soms ongemakkelijke situaties op de werkvloer, bijvoorbeeld vanwege opvliegers, stemmingswisselingen of doorlekken (31%). Vrouwelijke werknemers met regelmatige overgangsklachten ervaren drie keer zo vaak burn-out klachten (39%) als vrouwen in dezelfde leeftijdsgroep zonder overgangsklachten (13%).

Verder blijkt uit dit onderzoek dat 65% van de vrouwelijke werknemers waarvan de overgangsklachten van invloed zijn op hun werk, hun klachten bespreken op het werk. Zij bespreken dit vooral met collega's (50-60%), soms met de leidinggevende (8-19%), en 2-3% bespreekt het met de bedrijfsarts (percentages verschillend naar ernst van de klachten, zie factsheet TNO). Ook geeft circa 6% aan het wel te willen bespreken op het werk, maar heeft het nog niet gedaan. Meer dan de helft van de vrouwen waarvan de klachten van invloed zijn op hun werk (57%) heeft behoefte aan meer begrip of ondersteuning op het werk, vooral van de leidinggevende (34%).

Panteia

De departementen OCW, VWS en SZW boden in 2021 workshops aan, aan medewerkers, leidinggevend en HR-professionals, in het kader van het programma InOvergang. Dit programma is voor de Rijksoverheid ontwikkeld door Stichting Vuurvrouw met een subsidie van het A+O fonds Rijk. Naast de workshops is er een online kennisportaal met informatie over overgang en werk (inovergang.nl). Panteia heeft op verzoek van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid het effect van deze workshops gemeten op de deelnemers.

Geconcludeerd kan worden dat de workshops over overgangsklachten en werk een positief effect hebben gehad op de kennis van de deelnemers over overgangsklachten. Onder medewerkers hielpen de workshops ook om hun klachten te bespreken op het werk, en ondernam ruim 50% actie om hun klachten te verminderen. Leefstijlactiviteiten als gezond eten, meer bewegen, een goede nachtrust en het voorkomen van stress werden het meest toegepast, maar ook andere interventies werden genoemd. Onder leidinggevendenden nam ook het kennisniveau toe, en gaven zij aan signalen van medewerkers over klachten beter te herkennen, en er meer begrip voor te hebben.

Uit dit onderzoek blijkt ook dat er in de praktijk nog veel barrières zijn voor de bespreekbaarheid van de overgang op het werk, vanuit de vrouwen zelf en vanuit hun leidinggevendenden. Het onderwerp is volgens deelnemers nog steeds een taboe op de werkvloer en werknemers geven ook aan dat veel leidinggevendenden er niet voor open staan om het gesprek hierover te voeren of er geen gevolg aan geven als de medewerker het onderwerp aankaart.

Het onderzoek biedt enkele praktische aanknopingspunten hoe het taboe op de werkvloer te doorbreken, en werknemers handelingsperspectief te geven.